

проблему і проблемну ситуацію; аналіз проблемної ситуації і усвідомлення проблеми; формулювання гіпотези; доведення гіпотези.

Суттєвою умовою формування та розвитку пізнавальної активності курсантів є технологія опрацювання дискусійних питань. За визначенням науковців, дискусія – це широке публічне обговорення якогось спірного питання. Дискусії допомагають навчитись глибокому розумінню проблеми, самостійно визначати позицію, оперувати аргументами, критично мислити.

Ще одним засобом розвитку пізнавальної активності курсантів на заняттях з філософських дисциплін є дидактична, пізнавальна гра, яка має багатогранні можливості. Гра допомагає курсантам оволодіти досвідом правильної поведінки, впоратися з невпевненістю в собі, найбільш повно проявити здібності, самовизначитися.

Поняття “дидактична гра” включає в себе різноманітні види, прийоми та засоби, серед яких гра-вправа у вигляді тестування, гра-задача – кросворд. Більш складнішим етапом використання ігор на заняттях з філософських дисциплін є ігри-змагання. Особливістю застосування дидактичної гри на будь-якому етапі осмислення навчального матеріалу є те, що вона вимагає звернення до різних джерел, формує вміння аналізувати, порівнювати, передбачати, робити висновки – в цілому ж активізує пізнавальну діяльність курсантів.

Чорна С.,

старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії науково-дослідного центру ІКВС НАВС

ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВУ СПІВРОБІТНИКІВ ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ЗАКЛАДУ ЯК КОЛЕКТИВУ ВИХОВАТЕЛІЙ

Ефективність процесу виправлення засуджених багато в чому залежить від організації колективу співробітників пенітенціарного закладу. Колектив співробітників виховної установи - об'єднання всіх працівників, що здійснюють спільну трудову діяльність в державній установі згідно їх функціональним обов'язкам.

Як і будь-який соціальний організм, колектив співробітників пенітенціарного закладу має свою структуру, яка включає:

а) первинні колективи – ради колективу, що складаються з начальників відділень, вчителів школи, майстрів професійно-технічних училищ, інженерно-технічних та інших працівників;

б) загальний колектив співробітників пенітенціарного закладу, який об'єднує в своєму складі первинні колективи, колективи відділень і служб колонії.

Колектив співробітників пенітенціарного закладу має ряд особливостей.

Яскраво виражена виховна мета діяльності, коли один колектив покликаний забезпечувати виконання кримінального покарання з тим, щоб воно було не лише карою за вчинений злочин, але й виправляло засуджених. Досягнення такої мети вимагає від співробітників, які не є вихователями, участі в педагогічному процесі, але разом з тим, створює небезпеку перетворення вихователів у адміністративного працівника.

Організація колективу співробітників пенітенціарного закладу працює на основі принципів єдності та субординації.

Щоб колектив співробітників став колективом вихователів, необхідна систематична, постійна, кропітка робота адміністрації по його формуванню і об'єднанню, яка полягає у формуванні морально-психологічного клімату в колективі працівників; виробленні єдиної для всіх співробітників ціннісної орієнтації щодо основних питань діяльності установи, виходячи з принципів виправної політики; формування у працівників професійної спрямованості; створення і введення в дію чітко продуманої системи виховної роботи із засудженими.

Створення і введення в дію чітко продуманої системи виховної роботи із засудженими формує вірну організацію їх життєдіяльності, індивідуальної виховної роботи тощо.

У виправних установах особлива увага повинна приділятися службовій адаптації молодих співробітників, що прийшли на роботу після навчальних закладів, їх професійному становленню як вихователів. Дієвим засобом вирішення цієї проблеми є наставництво.

Підвищення узгодженості виховної діяльності співробітників багато в чому залежить від постійного вдосконалення їх професійної майстерності, розширення сфери знань з педагогіки, психології, права та оволодіння передовим досвідом. Тільки в результаті цілеспрямованої систематичної роботи колектив співробітників може перетворитися на колектив вихователів. Це по суті справи – колектив однодумців.

Таким чином, колектив вихователів виправної установи – це об'єднання людей, що володіють достатньою професійною майстерністю, згуртованих загальною виховною метою та проявляють єдність дій у виховній роботі, прагнучи до максимального результату у виправленні засуджених.

Важливе значення у виправленні засуджених має участь у цій справі громадськості, зокрема представники трудових колективів і

організацій. У багатьох пенітенціарних закладах організовується культурно-масова робота.

Виховний процес у виправній колонії визнається засобом духовного впливу на засудженого, спробою змінити на краще його особу за період відбування позбавлення волі шляхом цілеспрямованої виправної дії, відновлення або формування у засудженого навичок вірної орієнтації в системі духовно-етичних цінностей, психологічній чи іншій підготовці до ведення суспільно корисного способу життя після звільнення з місць позбавлення волі.

Процес виправлення засуджених здійснюється в жорстких правових рамках, що обумовлено як специфікою самого суб'єкту (засуджені) так і їх правовим статусом. Суворі правові обмеження несуть в собі позитивний виховний потенціал, що сприяє формуванню відповідального ставлення до закону, до вимог і традицій суспільства, формують дисциплінованість і відповідальність.

В діяльності пенітенціарних установ однією з основних форм виховного впливу на засуджених завжди була трудова діяльність. Проте, останнім часом відбувається зміна акцентів у виховній роботі із засудженими, про що свідчить і зміна назви пенітенціарних установ – замість «виправно-трудова» колонії називають «виправними», тим самим відзначається роль підвищення загальноосвітнього і культурного рівня в реабілітації засуджених.

Для ефективності виховної роботи необхідно враховувати індивідуальність осіб, що відбувають покарання. Індивідуальний підхід до засудженого – це підхід до людини з урахуванням конкретних характерних та специфічних якостей особи. Індивідуальна робота з особами, позбавленими волі, повинна бути основою всієї виховної роботи, враховуючи певну негативну обстановку серед засуджених.

Шаповалов Б.Б.,

кандидат психологічних наук, доцент, Інститут проблем виховання НАПНУ України

Кузьмін К.П.,

доцент кафедри фізичного виховання НАВС

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Важливе місце в процесі підготовки майбутніх юристів до діяльності в екстремальних умовах є ознайомлення з типовими ознаками виникнення надзвичайних ситуацій, що значно поліпшить фахову підготовку таких